

Analýza náboženského vysílání Českého rozhlasu s důrazem na stav během 3. čtvrtletí 2016

- ☑ Zadání a specifikace výzkumu, zkoumané proměnné a aspekty kvantitativně-kvalitativní analýzy
- ☑ Objem náboženského vysílání ČRo
- ☑ Analýza vybraných náboženských relací ČRo
- ☑ Analýza speciálu Náboženství na webu ČRo

Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo ve svém náboženském vysílání počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu. Zásadní zřetel nechť je brán k § 2 ZČRo a k Preambuli a článkům 6., 7., 17. a 18. Kodexu. K normativním vodítkům analýzy nechť patří rovněž relevantní části Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod.

Výzkumná otázka č. 1: Je objem náboženského vysílání ČRo adekvátní normám závazným pro Český rozhlas?

Požadavky zadavatele: Mezi prameny výzkumu k této otázce nechť patří i statistiky „Programové profily stanic Českého rozhlasu podle metodiky EBU“, které jsou připojovány jako přílohy k „Výročním zprávám Rady ČRo o činnosti ČRo“, a sice statistiky výročních zpráv z let 2014 a 2015. Tj. zadavatel očekává, že otázka bude zodpovězena s přihlédnutím k vývoji od r. 2014, jak jej pro roky 2014–2015 zachycují zmíněné statistické přehledy.

Výzkumná otázka č. 2: Odpovídá pojetí vybraných náboženských relací odvysílaných ve 3. čtvrtletí r. 2016 normám závazným pro Český rozhlas?

Výzkumná otázka č. 3: Odpovídá tzv. speciál Náboženství na webu ČRo normám závazným pro ČRo?

Požadavky zadavatele: Detailní dílčí analýze nechť je podrobena podsekce „Aktuality“ v období 1. – 30. 9. 2016 a „Církevní restituce“.

Specifikace zadání: Zadavatel očekává, že užité metody umožní analyzovat a zhodnotit mimo jiné i to, zda si moderátoři počínali v souladu s **čl. 6 a 7 Kodexu ČRo** a zda se nedopouštěli nějakých podob **favorizace** či naopak **defavorizace** ať už některých respondentů, nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo.

Proměnné kvantitativní analýzy:

hlavní téma (Z, P, D*)
tematická kategorie (Z, P, D)
příspěvek (Z, P, D)
replika/výpověď (Z, P, D)
kategorie hosta (Z, P, D)
hlavní subjekt (Z, P)

Sledované aspekty kvalitativní analýzy:

explicitní stanovisko redakce (Z, P)
hodnocení hlavního subjektu třetími stranami (Z, P)
prostor pro vyjádření (Z, P)
třetí strany (Z, P)
výrazové prostředky (Z, P)
transparentnost (Z, P, D)
konfrontačnost (D)
relevance témat** (Z, P, D)
relevance osob** (Z, P, D)
vyváženosti prezentovaných informací (Z, P)
hodnocení moderátora (D)

* Vzhledem k zadavatelem stanovenému vzorku je nezbytné brát ohled i na žánrová specifika jednotlivých mediálních obsahů: Z – zpravodajské obsahy, P – publicistické obsahy, D – diskuzní obsahy.

** Posouzení **relevance** náboženského vysílání ČRo se opírá o dva zdroje: posouzení toho, zda struktura a obsah náboženského vysílání ČRo odpovídá rozložení náboženských preferencí české populace, vychází z výsledků **Sčítání lidu, domů a bytů 2011** (ČSÚ 2011). V této souvislosti bude pozornost věnována potenciální nad-reprezentaci či naopak marginalizaci některých náboženských skupin v náboženském vysílání ČRo. Výčet sledovaných subjektů vychází z Rejstříku církví a náboženských společností, vedeného u Ministerstva kultury ČR.

ASPEKTY KVALITATIVNÍ ANALÝZY: konfrontačnost

Typologie replik moderátora – valuační relace

Typ promluvy	Hodnota	Příklad:
doplňovací	neutrální	"Jakou částku jste vyčlenili na bezpečnostní opatření?"
zjišťovací kladná/shodná	neutrální	"Budou učebnice bezplatné i příští rok?"
zjišťovací záporná/neshodná	konfrontační	"Není to spíš naopak?"
tvrzení	neutrální	"Je známo, že v Číně nejsou respektována lidská práva."
moderace	neutrální	"Dovolte, abych vás přerušil. Budeme muset přejít k dalšímu tématu."
alternativní	neutrální	"Jste pro registrované partnerství, nebo pro ně ve Sněmovně ruku nezvednete?"
zpřesňující otázka	neutrální	"Vy pořád mluvíte obecně. Můžete říct nějaká konkrétní jména?"
oprava vl. promluvy	neutrální	"Ano, máte pravdu. Nejedná se o Radu Evropy, ale o Evropský parlament."
poznámka, zpřesnění	neutrální	"Nikoli deset milionů, myslel jste deset tisíc zaměstnanců."
obhajoba vl. promluvy	neutrální	"Myslím, že ta otázka tady má své místo."
vysvětlení vl. promluvy	neutrální	"Chtěl jsem tím jen upozornit na fakt, že menšinám je věnována malá pozornost."
ujišťovací promluva	neutrální	"Vaši poslanci jsou proti, je to tak?"
modální shodná	neutrální	"Proč se v televizi objevuje násilí?"; "Jak je možné, že Romové nesmějí vycestovat?"
modální neshodná	konfrontační	"Proč se nedohodnete?"
pochybová/podivová	konfrontační	"Jak je možné, že vláda dosud vládne, když jste s ní tak nespokojeni?"
výzva, napomenutí	neutrální	"Neuhýbejte před mou otázkou!"
omluva hostu	neutrální	"Já se vám teď musím omluvit za to, že jsem mystifikoval ..."
způsobová/důvodová	neutrální	"Jak předejít mezinárodnímu konfliktu?"
otázka po vysvětlení	neutrální	"Co to znamená parametrické nastavení?"
vymiňovací	konfrontační	"Uznejte přece, že zbraně by z vrtulníků padat neměly."
interpretace hosta	neutrální	"Pokud tomu dobře rozumím, pak současné státní dotace železnici považujete za nevyhovující."
konfrontační jiná	konfrontační	(klasifikována např. neobvyklou intonací atp.)
humor, zlehčení	neutrální	"Když mluvíte o akupunktuře, jakoby mě píchaly desítky jehliček."
námítka	konfrontační	"Nicméně ..."; "Ale před chvílí jste říkal ..."
destruktivní	konfrontační	„Kde žijete? Promiňte, pane viceguvernére, kde žijete? V Česku myslíte, že zvítězí zdravý rozum?“
vstřícná	vstřícná	"Byl jsem ve vojenské nemocnici. Viděl jsem tam vaši vizitku a slyšel jsem na vás jen samou chválu. Myslím na vaše lékařské umění."

ASPEKTY KVALITATIVNÍ ANALÝZY: transparentnost

Klasifikace výroků odkazujících na externí zdroje informací

Kategorie	Detailní typologie výroků	Přesnost v %	Příklady
Přesné (více než 75 %)	zcela přesné určení citovaného zdroje	100 %	Typ 1: jméno + médium přenosu informace + datum zveřejnění + v případě méně známých osobností i funkce: "Václav Havel prohlásil v nedělním rozhovoru pro Čro 1 Radiožurnál ...". Typ 2: jméno + funkce + kontextová informace: "Jan Mrázek, náměstek ministra vnitra zodpovědný za organizaci zasedání NATO, uvedl, že ..."
	shoda obecného určení zdroje s obrazem konkrétních zdrojů	100 %	zejména v obrazových příspěvcích zpravodajství, např. výpovědi neoznačených lidí v anketě
	obecné určení konkrétního citovaného zdroje	90 %	"Podle Stanislava Grosse byl zásah adekvátní."; "Ekonom Jan Sýkora kritizuje ČNB, že nevyhodnocuje adekvátně hospodářskou situaci ..."
	iniciační věty s alespoň dvěma následnými zdroji	90 %	"Právníci se domnívají, že harmonizace legislativy bude obtížnější ..." ... následují výpověď alespoň dvou konkrétních právníků
	potvrzená verifikace netransparentního výroku	90 %	Respondent potvrzuje pravdivost tvrzení, které bylo převzato z nedostatečně označeného zdroje. Př.: redaktor: "Prý vám není dobře.", respondent: "Ano, mám horečku."
Střední (30 % - 75 %)	iniciační věty s jedním konkrétním následným zdrojem	60 %	"Podle některých poslanců nepřinese novela nic dobrého." ... následuje výpověď jednoho poslance
	sklon ke zobecnění/přehlednosti	50 %	"Podle odpůrců není možné takto paušalizovat ..."; "... ozyvají se hlasy napříč politickým spektrem ..."; "... jiní zase říkají, že cena práce je u nás nízká ..."; "... v médiích se objevila informace ..."; "... podle průzkumů veřejného mínění ..."
	specializovaná skupina autorů	50 %	označení specializované skupiny autorů, ale žádný konkrétní představitel. "Podle právníků ..."; "Ekonomové se na počínání ČNB dívají s rozpaky."; "Mediální odborníci říkají, že ..."
	neurčený zdroj konkrétní výpovědi	50 %	"Ráno jsem v novinách viděl fotografii ..."; "Mám takový materiál a v něm se píše, že ..."
Nepřesné (méně než 30 %)	nespecifikovaný zdroj informací	0 %	"prý", "údajně", "proslýchá se", "prosakuje informace", "v kuloárech se šušká", "mluví se o tom", "občas bývá slyšet"
	nepotvrzená verifikace netransparentního výroku	0 %	Respondent odmítá pravdivost tvrzení, které bylo převzato z neoznačeného zdroje. Př.: redaktor: "Prý si necháváte říkat guru.", respondent: "To jste slyšel kde? O ničem takovém nevím."
Neklasifikováno	utajený zdroj informací	neklasifikováno	"Zdroj, který si nepřál být jmenován..."; "z dobře informovaných zdrojů, jejichž výpovědi má ČT k dispozici..."

Poznámka: autorem valuačních relací posuzování transparentnosti a konfrontačnosti je Petr Chleboun, který v akademicky uznávaném textu *Projekt kontinuální analýzy diskuzních pořadů českých televizí* (2003) definoval metodiku posuzování zmíněných dvou aspektů. Autor přitom neuádá „ideální hodnoty“, kterých by mělo být dosahováno, hovoří však o situacích, kdy přehnaně nízké (především v případě transparentnosti), nebo naopak neúměrně vysoké hodnoty (zvláště v případě konfrontačnosti), negativně ovlivňují průběh diskuze a snižují hodnocení kvality práce moderátora.

Prostor pro vyjádření hlavních subjektů příspěvků	
dostatečný	uspokojivý
nedostatečný	neuspokojivý
vyjádření, jednání nahrávána bez vědomí hlavního subjektu*	neuspokojivý
odmítnutí výpovědi, reprodukce postojů subjektu	uspokojivý
subjektu nebyl dán prostor	neuspokojivý
není možné získat vyjádření	uspokojivý
reprodukce, subjekt nežádán o výpověď	uspokojivý
za subjekt hovoří zástupce	uspokojivý
odmítnutí výpovědi s odvoláním na vázanost mlčenlivostí	uspokojivý
skryté nahrávání jako jediná cesta k informacím	neuspokojivý
manipulace s výpovědí hlavního subjektu	neuspokojivý
nesledován	nehodnoceno

* Zařazení tohoto typu vyjádření je v rozporu se zněním bodu 6.10 Kodexu ČRo: *Český rozhlas nesmí odvysílat informaci, jejíž původ není znám. Je povinen seznámit posluchače se zdrojem vysílané informace s výjimkou obecně známých skutečností a informací převzatých od renomovaných zpravodajských agentur, které jej zásobují informacemi na základě platné smlouvy. Použití utajovaného zdroje musí povolit šéfredaktor příslušné stanice za předpokladů uvedených v čl. 21.11 a 21.12. Zákonné právo redaktorů na ochranu zdroje není dotčeno.*

PROMĚNNÉ KVANTITATIVNÍ ANALÝZY: kategorie témat a hostů

Tematické kategorie	
bezpečnostní politika	regionální politika
církve, náboženství	sociální politika
doprava	společenské jevy
energetika	sport
Evropská unie	státní správa
historie	stranická oblast
hospodářská politika	školství
podniková sféra	umění, kultura
justice	zábava
média	zdravotnictví
menšiny, lidská práva	zemědělství
mezinárodní události	životní prostředí
kalamity, nehody	kriminální činy
obrana, armáda	věda a výzkum

Kategorie hostů	
armáda	policisté a hasiči
církve	poslanci a senátoři
ekonomové, analytici	sportovci
jiní politici	školství
justice	umělci
komunální politici	úředníci veřejné správy
manažeři, podnikatelé	vědci a experti
ministři a členové vlády	veřejnost
neziskový sektor	zahraničí
novináři, komentátoři	zdravotnictví
odbory, profesní komory	zemědělství

- ☑ Zadání a specifikace výzkumu, zkoumané proměnné a aspekty kvantitativně-kvalitativní analýzy
- ☑ **Objem náboženského vysílání ČRo**
- ☑ Analýza vybraných náboženských relací ČRo
- ☑ Analýza speciálu Náboženství na webu ČRo

OBJEM NÁBOŽENSKÉHO VYSÍLÁNÍ ČRo

Výzkumná otázka č. 1: Je objem náboženského vysílání ČRo adekvátní normám závazným pro Český rozhlas?

Požadavky zadavatele: Mezi prameny výzkumu k této otázce necht' patří i statistiky „Programové profily stanic Českého rozhlasu podle metodiky EBU“, které jsou připojovány jako přílohy k „Výročním zprávám Rady ČRo o činnosti ČRo“, a sice statistiky výročních zpráv z let 2014 a 2015.

Stopáž náboženských pořadů celoplošných stanic (vlevo) a regionálních studií (vpravo) ČRo uvedený ve Výročních zprávách ČRo za roky 2014 a 2015 (výběr ze statistik Programové profily stanic Českého rozhlasu podle metodiky EBU; odvysílané hodiny za roky 2014 a 2015)

Celoplošné stanice ČRo	rok 2014	rok 2015	rozdíl
ČRo Radiožurnál	118	118	0
ČRo Dvojka	70	52	-18
ČRo Vltava	158	189	+31
ČRo Radio Wave	45	45	0
ČRo Plus	60	94	+34
ČRo Junior	5	4	-1
ČRo Radio Praha	100	100	0
Celková stopáž	556	602	+46

Objem analyzovaných pořadů: 32 hodin a 48 minut

Regionální studia ČRo	rok 2014	rok 2015	rozdíl
Brno	30	15	-15
České Budějovice	18	0	-18
Hradec Králové	3	0	-3
Olomouc	26	0	-26
Ostrava	26	18	-8
Pardubice	3	0	-3
Plzeň	52	1	-51
Regina	11	1	-11
Region, Středočeský kraj	2	1	-1
Region Vysočina	3	0	-3
Sever	2	1	-1
společné regionální vysílání	1	28	+27
Celková stopáž	177	65	-112

- ☑ Zadání a specifikace výzkumu, zkoumané proměnné a aspekty kvantitativně-kvalitativní analýzy
- ☑ Objem náboženského vysílání ČRo
- ☑ Analýza vybraných náboženských relací ČRo
- ☑ Analýza speciálu Náboženství na webu ČRo

Výzkumná otázka č. 2: Odpovídá pojetí vybraných náboženských relací odvysílaných ve 3. čtvrtletí r. 2016 normám závazným pro Český rozhlas?

V analýze byly použity příspěvky těchto relací:

Hovory (ČRo Plus) – 53 vydání vysílaných od 1. srpna do 30. září 2016

Vertikála (ČRo Plus) – 8 nedělních vydání vysílaných od 7. srpna do 25. září 2016

Zaostřeno na církve (ČRo Plus) – 4 vydání vysílaná 15. a 26. srpna a 8. a 30. září 2016 (identifikované autorstvím Magdalény Trusínové)

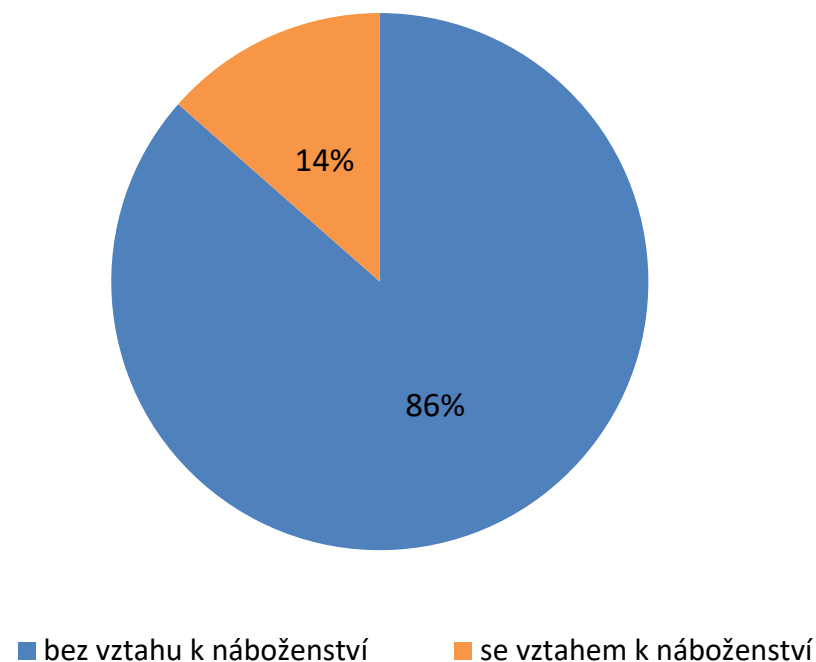
Jak to vidí (ČRo Dvojka) – 8 nedělních vydání vysílaných od 7. srpna do 25. září 2016

HOVORY, JAK TO VIDÍ..., VERTIKÁLA: témata

Kategorie témat Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály
(1. 8. – 30. 9. 2016), počet replik, báze: 2353 replik moderátorů i hostů

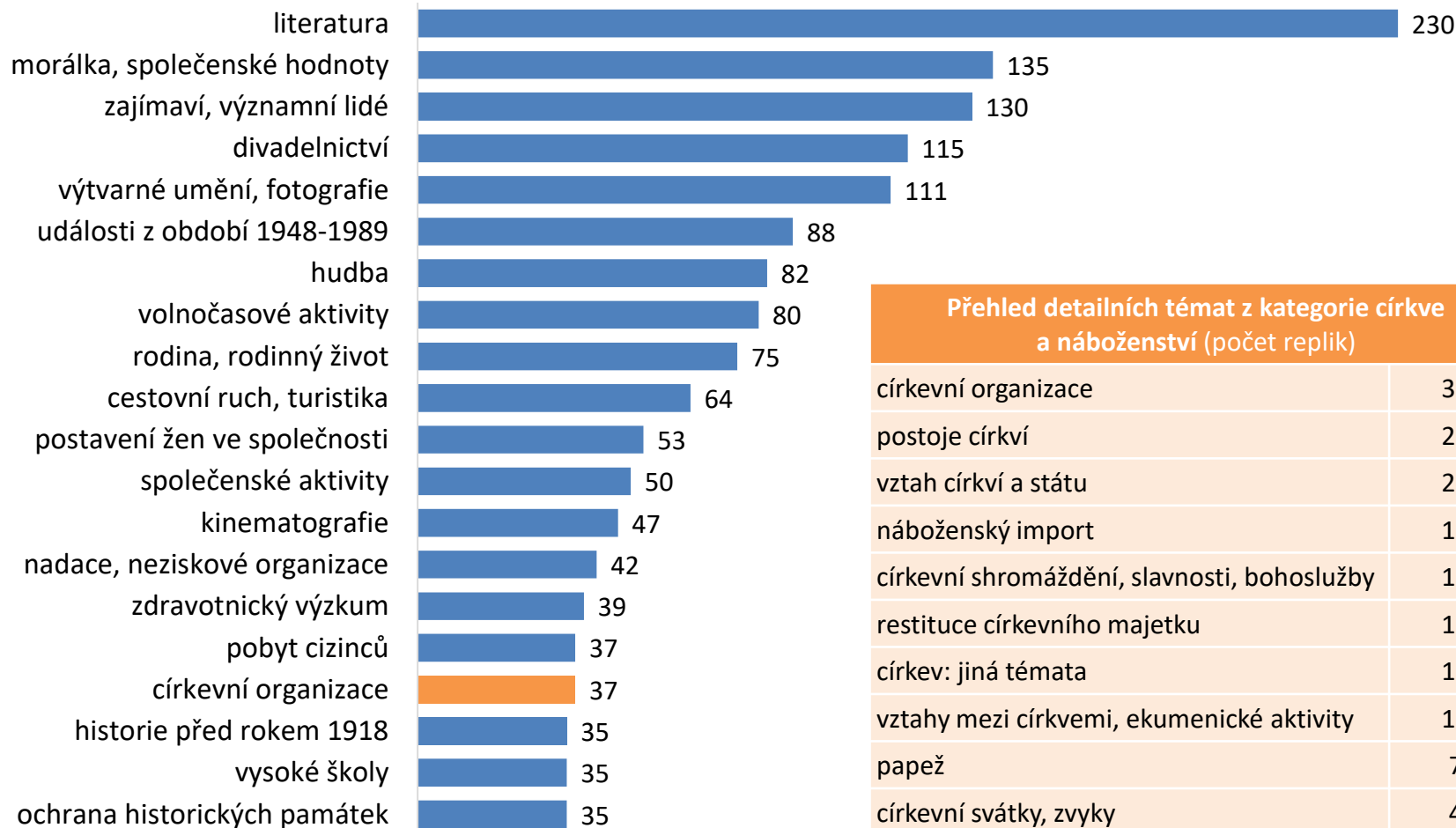

Relevance témat Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály ve vztahu k náboženskému vysílání ČRo (1. 8. – 30. 9. 2016), podíl replik moderátorů i hostů (za repliku vztahující se k náboženskému vysílání je považována replika explicitně zmiňující církev, náboženské vyznání, víru, náboženské texty a hodnoty nebo repliky bezprostředně reagující na výše jmenované), báze: 2353 replik moderátorů i hostů

HOVORY, JAK TO VIDÍ..., VERTIKÁLA: témata

Nejčastější detailní témata Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály (1. 8. – 30. 9. 2016), počet replik, báze: 2353 replik moderátorů i hostů

Přehled detailních témat z kategorie církve a náboženství (počet replik)

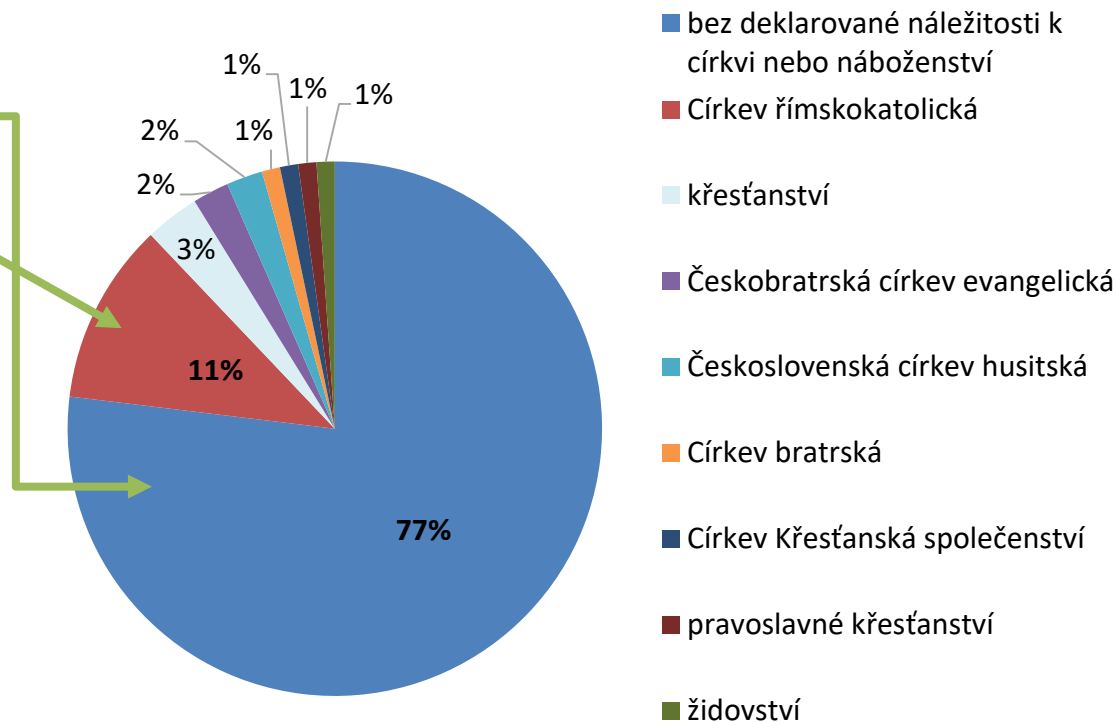
církevní organizace	37
postoje církví	25
vztah církví a státu	20
náboženský import	19
církevní shromáždění, slavnosti, bohoslužby	17
restituce církevního majetku	15
církev: jiná témata	12
vztahy mezi církvemi, ekumenické aktivity	11
papež	7
církevní svátky, zvyky	4

HOVORY, JAK TO VIDÍ..., VERTIKÁLA: hosté

Vybrané hodnoty rozložení obyvatelstva ČR podle náboženské víry (ČSÚ 2011)

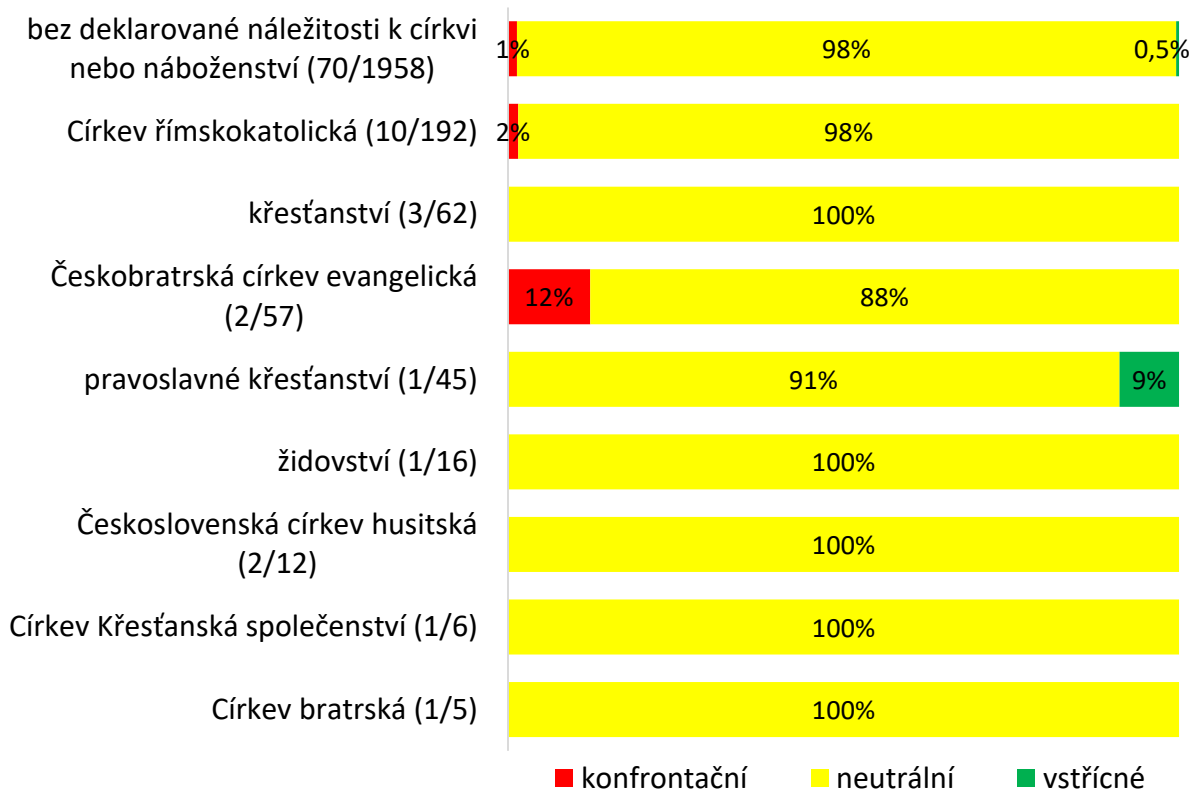
Náboženské společnosti a církve	Podíl obyvatel ČR
bez náboženské víry nebo neuvedeno	79 %
Církev římskokatolická	11 %
Českobratrská církev evangelická	0,5 %
Církev československá husitská	0,4 %
pravoslavné křesťanství	0,3 %
křesťanství	0,1 %
Církev bratrská	0,1 %
Církev Křesťanská společenství	0,1 %
židovství	0,01 %

Relevance hostů Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály ve vztahu k náboženskému vysílání ČRo (1. 8. – 30. 9. 2016), podíl hostů (za zástupce konkrétní církve nebo náboženství je host považován jedině v případě explicitní deklarace moderátorem/moderátorkou nebo hostem samotným), celková báze 91 hostů

HOVORY, JAK TO VIDÍ..., VERTIKÁLA: konfrontačnost a transparentnost

Míra konfrontačnosti moderátorů a moderátorek Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály k zástupcům církví a náboženství (7. 8. – 25. 9. 2016), podíl konfrontačních, neutrálních a vstřícných replik (čísla v závorce udávají počet osob náležejících do jednotlivých kategorií/ absolutní počet replik moderátorů vysloveným vůči těmto zástupcům, báze: 2353 replik moderátorů a moderátorek)

Transparentnost moderátorů a moderátorek Hovorů, Jak to vidí... a Vertikály (báze: 381 odkazů na externí zdroje; 1. 8. – 30. 9. 2016)

Moderátoři	Míra transparentnosti
Kateřina Rózsová	100 %
Naděžda Hávová	86 %
Zbigniew Czendlik	81 %
Vladimír Kroc	79 %
Petr Žantovský	77 %
Adam Šindelář	74 %
Daniela Brůhová	73 %
David Šťáhlavský	73 %
Ivana Denčevová	73 %
Jana Šmídová	72 %
Eva Hůlková	72 %
Jana Klusáková	70 %
sestra Angelika	67 %
Karolína Koubová	61 %
Miroslav Dittrich	60 %

- ☑ Zadání a specifikace výzkumu, zkoumané proměnné a aspekty kvantitativně-kvalitativní analýzy
- ☑ Objem náboženského vysílání ČRo
- ☑ Analýza vybraných náboženských relací ČRo
- ☑ Analýza speciálu Náboženství na webu ČRo

Výzkumná otázka č. 3: Odpovídá tzv. speciál Náboženství na webu ČRo normám závazným pro ČRo?

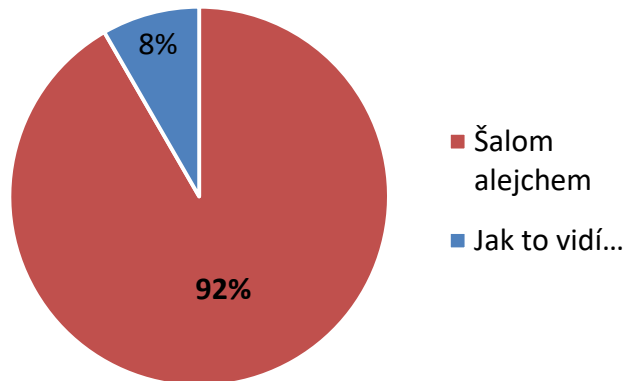
V analýze byly použity příspěvky speciálu webu ČRo Náboženství – podsektce Aktuality (12 příspěvků zveřejněných od 1. do 30. září 2016)

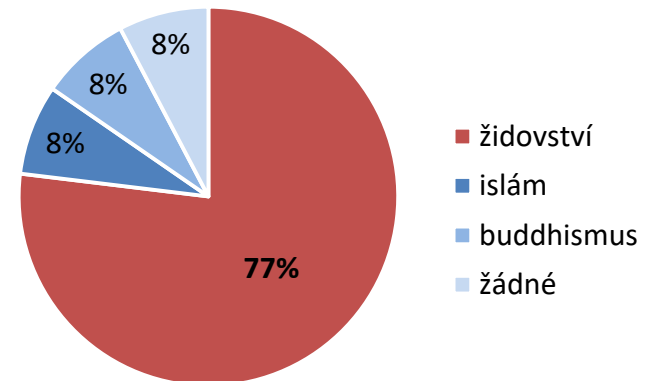
a **Církevní restituce** (30 příspěvků zveřejněných od 5. května 2012 do 26. listopadu 2016)

Zdrojové pořady příspěvků webové podsekcce Aktuality
(báze: 12 příspěvků; září 2016)

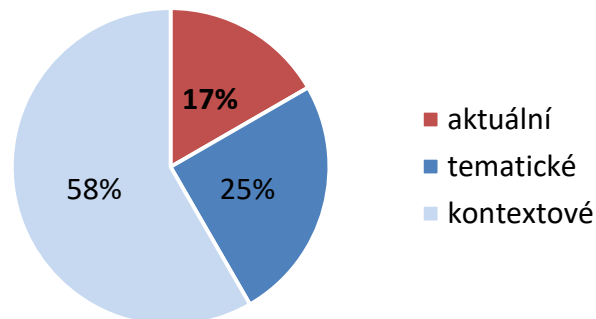
Náboženství zmíněná v příspěvcích webové podsekcce Aktuality
(báze: 12 příspěvků; září 2016)

Při sčítání lidu v roce 2011 se k judaismu nebo Federaci židovských obcí v České republice hlásilo 0,01 % obyvatel ČR.

↓
nesoulad se zněním bodu 17.2 Kodexu ČRo a se Zákonem o ČRo v § 2 odstavci (2) písmeno a)

Aktuálnost příspěvků webové podsekcce Aktuality
(báze: 12 příspěvků; září 2016)

Opravdu jde o Aktuality?

Otázka restitucí církevního majetku má dva hlavní aktéry – Církev římskokatolickou (jíž patřilo 98,5 % navráceného majetku) a stát zastoupený Ministerstvem kultury ČR.

	Podíl příspěvků, v nichž byl subjekt hlavním aktérem	Podíl příspěvků, v nichž byl hlavnímu aktérovi poskytnut NEUSPOKOJIVÝ prostor k vyjádření
Církev římskokatolická	63 %	0 %
Českobratrská církev evangelická	37 %	0 %
Církev československá husitská	3 %	0 %
Církev bratrská	7 %	0 %
Federace židovských obcí ČR	13 %	0 %
Bratrská jednota baptistů	13 %	25 %
stát, veřejná správa	27 %	63 %

Mediální obraz církevních restitucí v obsazích zveřejněných ve stejnojmenné webové podsekcí je ve svém celku nutné označit za jednostranný, nevyvážený (případně neobjektivní) a nekorespondující s normativními požadavky Kodexu ČRo, Zákona o Českém rozhlasu a Zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Děkuji Vám za pozornost.